

Fransua Vijonas Testamentas

[...]

Dviguba baladė ta pačia tema

*Dėl to mylėtis prašom uoliai,
pirmyn į sambūrius, šventes,
per tai nenukentės jūs guoliai,
⁶²⁸ nebent kas nors galvos neteks;
o beprotybės tai užteks;
Saliamonui taip andai buvo¹,
Samsonas tik dėl to apjaks².
⁶³² Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Orfėjas, dainius tas švelnuolis,
kurs mėgo dūdmaišius, fleitas,
dėl meilės panikon nepuolė,
⁶³⁶ išvydęs Cerberį greta.
Narcizas, atviras, šaunus,
giliam šulinyje pražuvo,
nušalęs savo kiaušinius.
⁶⁴⁰ Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Sardanapalas, bent narsuolis³,
kuriam pakluso net Kreta,
į moteris pats pasisiūlė
⁶⁴⁴ ir sukosi panų rate;
karalius Dovydas – ir tas⁴,
regėdamas šlaunų liaunumą,
pamiršo Viešpaties maldas.
⁶⁴⁸ Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Amnonas irgi ne iš gero⁵
apsimetė esą valgąs
ir griebė seserį Tamarą,
⁶⁵² tai jau kraujomaiša tikra.
Kai valdė Erodas, tiesa⁶,*

¹ Saliamonui kaip andai buvo – „Jis [Saliamonas] turėjo septynis šimtus žmonių, kaip karalienių, ir tris šimtus gulovių, ir tos moteriškos nugrėžė jo širdį. Kuomet jis jau buvo pasenęs, jo širdis buvo pagadinta per moteriškes taip, kad jis sekė svetimus dievus, ir jo širdis nebebuvo tobula su Viešpačiu, jojo Dievu, kaip buvo jo tėvo Dovydo širdis. Bet Saliamonas garbino sidoniečių deivę Astartę ir Amoniečių stabą Molokhą. Ir darė Saliamonas, kas nepatiko Viešpaties akivaizdoje, ir nėjo ištikimai pas Viešpatį kaip jo tėvas. Tuomet Saliamonas pastatė šventyklą Moabiečių stabui Molokhui. Taip jis padarė visoms savo svetimtautėms žmonoms, kurios degino smilkalus ir darė aukas savo dievams“ (3 Kar 11, 3–8).

² Samsonas tik dėl to apjaks – Samsono mylimoji Dalila, filistinų kunigaikščių prašymu, apgaule išgavo, iš kur jo toks nepaprastas stiprumas, ir bejėgį Samsoną perdavė priešams. „Nustvėrę jį Pilstimai tuojau jam išlupo akis“ (Ts 16, 21).

³ Sardanapalas – paskutinis legendinis Asirijos karalius, kurį graikų autoriai vaizduoja kaip sumoteriškėjusį tironą.

⁴ ...karalius Dovydas – matyt, Villonas (Vijonas) turi omeny Senojo Testamento pasakojimą apie tai, kaip Judėjos karalius Dovydas (apie 1000–apie 972 pr. Kr.) pasiėmė sau Betsabėją, įsakęs nužudyti jos vyrą Uriją (2 Sam 11, 2–17).

⁵ Amnonas – Dovydo sūnus Amnonas, neleistina meile pamilęs savo seserį Tamarą, paėmė ją prievarta ir išvarė. Kitas brolis Absalomas, praslinkus dvejiems metams, dėl to įsakė tarnams Amnoną nužudyti (2 Sam 13).

*per meilę šventas Jonas žuvo, –
linksmybės išvada visa –
656 Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Apie save – užteko garo,
kaip drobė išskalbtas buvau,
drebėjau nuogas, nieko gero.
660 Dėl ko gi tiek pylos gavau?
Katrele de Vosel, brolau⁷.
Noelis, kurs ten irgi buvo⁸,
tebus išplotas dar labiau.
664 Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Tačiau kad studentėlis šitas
apleistų jaunas meilutes?
O ne! Supleškint jį reikėtų,
668 kaip tą, kurs žargsto šluotytes⁹.
Švelnesnės jos už kiaunytes.
Mylėjo? Tai pamišęs buvo, –
ar blondines, ar brunetes.
672 Laimingas tas, kas neįkliuvo.*

*Jei ta, kuriai aš širdingiausiai
ir sąžiningai tarnavau,
tiek vargo suteikė ir skausmo,
676 verkiau, kentėjau, kamavaus, –
o, jeigu būtų kada nors
pasakius, ko jai reik išties,
aš būčiau bandęs bent vos vos
680 ištrūkt iš spąstų pražūtis.*

*Kai geisdavau jai tart žodelį,
atrodė, pradeda girdėt,
atrodė, paiso mano valios
684 ir leidžia glaustis prie peties,
ausytėn leidžia pašnabždėt, –
tai šitai teikė man vilčių,
ji klausės visko iš eilės,
688 bet piktnaudžiavo tuo pačiu.*

*Mane apmulkino jinai,
ėmiaus manyt galų gale,
kad miltai – taigi pelenai,*

⁶ *Kai valdė Erodas, tiesa, / per meilę šventas Jonas žuvo* – Galilėjos tetrarchas Erodas (apie 4 m. pr. Kr.–39) pasisavino savo brolio Erodo Pilypo žmoną Erodriadą, ir dėl to Jonas Krikštytojas jam priekaištavo. Erodas Joną Krikštytoją suėmė ir įmetė į kalėjimą. Tetrarcho gimimo dieną Erodriados duktė Salomėja šoko svečiams ir taip patiko valdovui, kad jis pažadėjo išpildyti bet kokį jos prašymą. Motinos primokyta, mergaitė paprašė Jono Krikštytojo galvos. Karalius nusiminė, bet turėjo tesėti priesaiką (Mt 14).

⁷ *Katrele de Vosel* – tikra ar tariama Villono mylimoji, kuri, matyt, kituose tekstuose buvo minima Rožės vardu. Ji žiauri ir negailestinga, kaip riterių romanų dama.

⁸ *Noelis, kurs ten irgi buvo* – Noelis Žoli, greičiausiai, Villono varžovas meilėje.

⁹ *Kaip tą, kurs žargsto šluotytes* – burtininkas, raganius, galėjęs skraidyti ant šluotų.

⁶⁹² o grūstuvė – tai skrybėlė,
kad varnalėša – tai gėlė,
kad du – tai trys, ir velnias žino,
bet ką gudruolė apgalės –
⁶⁹⁶ pradės tau šviest pūslė šlapimo.

Dangus – keptuvė žalvarinė,
o debesys – tai veršio oda,
aušrinė – taigi vakarinė,
⁷⁰⁰ o ropė – tai kopūsto kotas,
alus – šampanas, nes putotas,
o katapulta – tai malūnas,
o virvė – toks jau siūlo būdas,
⁷⁰⁴ storulis – aišku, kad kariūnas.

Taip meilė man sumaišė protą,
už nosies vesdama prie durų,
tarp vyrų nėr tokio gudročiaus,
⁷⁰⁸ nors grynas kaip sidabras būtų,
be kelnių liks ir be drabužių,
dalinsis likimu manuoju, –
nes aš garsėju tarp draugužių
⁷¹² nepripažintu mylimuoju.

Aš Meilę niekinu ir keikiu,
aš ją kviečiu į kovą piktą,
Mirtis naudojasi ja klaikiai,
⁷¹⁶ aš jai nevertas nė skatiko.
Viola mano, pasilik čia¹⁰!
Su tais, kur myli, viskas baigta –
jų pulkui priklausiau kadaise,
⁷²⁰ dabar sakau: „Gana jau! Eikit!“

Pavėjui leidžiuosi likimo,
kas turit viltį – iš paskos,
gana jau man žiauraus žaidimo,
⁷²⁴ aš trokštu pasakos savos.
Jei klaustų kas be paliovos –
nejaugi Meilę taip prakeiksiu,
tai šauksiu jam viršum galvos:
⁷²⁸ „Kas miršta, turi tokią teisę!“

Jaučiu agoniją artėjant
iš savo spjūvių kamuolių;
tai Žanetėlė nenorėjo
⁷³² manęs laikyti jaunuoliu,
aš atsarginis, po velnių,

¹⁰ *Viola mano, pasilik čia* – Villonas perfrazuoja posakį „padėti violą po suolu“, t. y. atsisakyti visų žemiškų džiaugsmų ir malonumų. Posakis primena bažnyčių freskose vaizduojamą mirties šokį, kur mirštantis menestrelis deda į šoną savo muzikos instrumentą.

jau mano balsas kaip senelio,
o visgi tarti aš galiu:
⁷³⁶ turiu dar – jauną aš gaidelį.

Dėkokim Dievui ir Tibó¹¹,
kurs gausiai pylė man vandens,
įkišęs požemin galop;
⁷⁴⁰ aš siaubo kriaušėmis kasdien¹²
ten maitinaus... Kas prisimins!
Meldžiuos ryte ir vakare,
lai Dievas jį taip pakedens,
⁷⁴⁴ o ne, ne taip!.. *et cetera*.

Tegul jis niekam neužklius,
tas leitenantas, padėjėjas¹³,
ir malonus, ir patrauklus
⁷⁴⁸ bažnyčios tarnas bei teisėjas.
Ką likusiems patart galėjau?
Išskyrus budelį Roberą¹⁴,
aš juos visus mylėt pradėjau,
⁷⁵² kaip lombardietis savo Dievą¹⁵.

Prisiminiau, galų gale,
kad aš per savo ištrėmimą
tada sukūriau šitiek lė,
⁷⁵⁶ kuriuos be mano sutikimo
„Testamentu“ jie pavadino,
Tik man tas nelabai patinka,
o jūs taip pat puikiausiai žinot –
⁷⁶⁰ nė vienas nēr sau šeimininkas.

Neatšaukiu šio palikimo,
galiu turtelį užstatyti;
ir gailiai mausti širdį ima,
⁷⁶⁴ kai pavainikį reik matyti¹⁶:
ir pundus tris šiaudų, mažyti,
ir savo čiuzinius aukoju,

¹¹ Tibo – Villonas tyčia painioja XIV a. Gyvenusį Taką Tibo ir vyskupą Tibo d’Osinji. Takas Tibo buvo Beri hercogo numylėtinis. Beri hercogas, norėdamas jį gausiai apdovanoti, negailestingai plėšė jam pavaldžias pozicijas. Takas Tibo – visuotinės neapykantos simbolis. Poeto nekenčiamas Orleano vyskupas buvo įsakęs jį suimti, įkišti į požemį ir kankinti. Apie tai užsimenama šioje strofoje.

¹² ...*aš siaubo kriaušėmis kasdien / ten maitinaus (mengier d’angoisse mainte poire)* – žodžių žaismas. *Angoisse* (nerimas, siaubas) – kaimelio, pagarsėjusio kriausių sodais, pavadinimas. Kriaušės formos buvo ir į gerklę įkišamas žmogaus kankinimo įrankis.

¹³ *Leitenantas, padėjėjas, / malonus ir patrauklus* – Villono minimas padėjėjas – vyskupystės bažnytinis teisėjas. Vyskupo Tibo d’Osinji laikais teisėjas buvo pavarde Etjenas Plezansas (*Etienne Plaisance*). Villonas ironiškai traktuoja žodį (ir pavardę) *plaisance* (malonumas) ir būdvardį *plaisant* (malonus). Teisėjas nebuvo nei malonus, nei patrauklus.

¹⁴ Budelis Roberas – Orleano budelis, matyt, kankinęs poetą, kurio šis nekenčia taip pat stipriai, kaip ir vyskupo.

¹⁵ *Aš juos visus mylėt pradėjau, / kaip lombardietis savo Dievą* – lombardietis – palūkininko sinonimas, t. y. myli tik savo pinigus. Galimas ir kitoks paaiškinimas. XII a. teologo Pjero Lombaro veikalas *Sententiae* buvo nagrinėjamas viduramžių teologijos fakultetuose. Jame kalbama ir apie Šv. Trejybės meilę. Villonas galbūt nori pasakyti, kad vyskupas, jo leitenantas ir padėjėjas (teisėjas) vadovaujasi ne meile, o neapykanta.

¹⁶ ... *pavainikis* – Pernė Maršanas, dar vadinamas pavainikiu iš Baro.

jie tau pravers per suėjimą,
⁷⁶⁸ kad nevirpėtų tavo kojos.

O jei negaus šio palikimo
paveldėtojas anei vienas,
tegu po mano numirimo
⁷⁷² teisybės ieško baltą dieną.
Tuos klausimus tegu lukštėna,
draugeliai, kur šalimais stovi, –
Moro, Robenas ir Provenas¹⁷ –
⁷⁷⁶ jiems palikau net savo lovą.

O šiaip jau liaujuosi lemenę,
imuosi vykdyt testamentą:
akivaizdoj brangaus Fremeno,
⁷⁸⁰ patvirtinu kaip dieną šventą:
išbraukti nieko čia neverta,
nereikia nieko keisti, klysti,
tepripažįsta šitą lentą
⁷⁸⁴ visa Prancūzų karalystė.

Širdelė mano plakti liovės,
tegu ilgiau kiti sau plepa.
Fremenai, sėsk prie mano lovos,
⁷⁸⁸ varyk šalin šnipelių kapą,
imk rašalą ir švarų lapą,
leisk savo plunksną ristute,
padirbk ir kopijų bent kapą, –
⁷⁹² tai šit kaip randasi pradžia.

Tai vardan Dievo, Tėvo mūsų,
Sūnaus, Mergelės pagimdyto,
kursai per Dvasios šventumus
⁷⁹⁶ daug amžinesnis negu kitas;
tai, kas Adomo pražudyta,
o ir smulkmes į dangų leis...
Kas tiki, tam bus pataisyta, –
⁸⁰⁰ numirę taps mažais dievais¹⁸.

O tie, kur mirė, sielos, kūnai,
anam šiurpiam prakeikime, –
liepsnoja sielos, kūnai pūna,
⁸⁰⁴ kad ir didžiutųsi kilme.
Tik nenorėčiau čia minėt
galvų bažnyčios pranašumo,
nespirga užpakalis jiems,
⁸⁰⁸ kiek sako mano nuovokumas.

¹⁷ *Moro, Robenas ir Provenas* – Moro – keptos mėsos pardavėjas, Žanas Provenas – konditeris, Robenas Tiurži – smuklės „Po pušies šaka“ šeimininkas. Villonas apsimeta, kad nėra jiems skolingas.

¹⁸ ... *maži dievai* – šventieji.

O jei kas klaustų: „Kaip jūs drįstat
paskleisti šitokius gandas?
Ne teologijos magistras,
⁸¹² o pasipūtėlis kandus.“
O ne, tai Jėzus nuolatos¹⁹
Turtuolį – ne į guolį minkštą,
į ugnį grūda, tiek bėdos,
⁸¹⁶ o Ubagą – į dangų linksmą.

Jei Turčius matė Vargšo pirštą
apdegus – nedavė vandens,
nepamalonins jo net mirštant
⁸²⁰ ir jo burnos neatvėsins.
Girtuokliams vargas ten visiems,
ten savo kelnių neatgaus jie,
nei gėralo nepasiims!
⁸²⁴ Tesaugo Dievas, baik juokauti!

Tad vardan Dievo, kaip sakiau,
ir Motinos, kuri ištvėrė,
per Ją be nuodėmės baigiau,
⁸²⁸ liesesnis net ir už chimerą,
ir jokios ligos nesustvėrė,
patyriau gailėsčio daugiau,
bet netekčių kiek atsivėrė! –
⁸³² tyliu ir šitaip jums sakau:

Pirmiausia sielą atiduodu
Visų Švenčiausiosios Trejybės
ir Dievo Motinos paguodai,
⁸³⁶ tam būstui dieviškam, kurs žiba;
maldauju pagailos sargybą,
kariuomenes visas dangaus²⁰:
„Padėkite man peržengt ribą
⁸⁴⁰ prie sosto Viešpaties brangaus.“

Item, aš atiduodu kūną
žemelei, motinai visų.
Ten kirmėlės neris sau duonos,
⁸⁴⁴ nes alkis pšovė jį baisus.
Greičiau tepaaukotas bus:
iš žemės gimė, žemėn grįžta,
kiekvienas daiktas įstabus
⁸⁴⁸ pareis atgal, te nenuklysta!

Item, daugiau nei tėvui savo

¹⁹ ... *Jėzus nuolatos / Turtuolį ne į guolį minkštą, / į ugnį grūda* – Jėzaus mokiniams papasakotas turtuolio ir Lozorius palyginimas (Lk 16).

²⁰ ... *karuomenes visas dangaus* – devyni angelų legionai.

dėkoju metru de Villonui²¹;
daugiau nei motina aukavo
⁸⁵² savajam kūdikiui malonių,
per jį mažiau gavau per šonus,
o ir dabar niaurus, aure!
Meldžiuos prieš jį ant kelių puolęs,
⁸⁵⁶ kad būčiau su šita taure.

Jam atiduodu biblioteką,
romaną „Velnio bezdalai“²²,
magistrui perrašyt jį teko²³,
⁸⁶⁰ kurs viską daro tobulai.
Jis guli po stalu, – tenai
nors viskas šiurkščiai padaryta,
bet turiningi gabalai
⁸⁶⁴ ir atperka jie visa kita.

Item, tai mano vargšei motei
(per mano kaltę, Dievasžin,
skausmu ir liūdesiu ji soti),
⁸⁶⁸ te Paną šventą atpažins;
o man kur slėptis, kur man dingt,
netvirtos pilys anei uolos,
kai puola negandos išvien, –
⁸⁷² ak mano motina, varguolė!

Baladė, kurią Villonas parašė savo motinos prašomas kaip maldą į Dievo Motiną

*Ponia Dangaus ir Karaliene Žemės,
Jūs, o Valdytoja ir pragaro raistynų,
Priimkite mane, krikščionę savo ramią,
⁸⁷⁶ prijunkite prie tų, kurie yra rinktiniai,
nors nuopelno aš neturiu nė vieno.
Gėrybės, kur iš Jūsų plaukia, Šeimininke,
didesnės negu nuodėmės, kurios ištinka;
⁸⁸⁰ be jų Dangaus nieks sielai nepaskirtų,
bet pasakas man sekti nepritinka:
tikėjimu gyvensiu aš ir mirsiu.*

*Praneškit savo Sūnui, kad esu Jo;
⁸⁸⁴ lai nuodėmes man ištrina švariausiai,
kaip Egiptietei vienai iš šventųjų²⁴,*

²¹ ... *metras de Villonas* – poeto globėjas.

²² ... *romanas „Velnio bezdalai“* – nežinia, ar Villonas tikrai parašė tokį romaną ar burleskinę poemą.

²³ ... *magistrui perrašyt jį teko* – Villono draugužis Gi Tabari, vienas iš Navaros kolegijos apiplėšimo dalyvių, tardomas išdavęs savo sėbrus. Todėl tolesnę eilutę („kurs viską daro tobulai“) reikia suprasti ironiškai. Antroji strofos dalis gali būti suprantama kaip užuomina į jžūlą, drąsų Navaros kolegijos apiplėšimą.

²⁴ *Egiptietė, viena iš šventųjų* – Marija Egiptietė, buvusi Aleksandrijos prostitutė, maldavusi Dievo Motiną atleisti jai nuodėmes ir todėl pasitraukusi į dykumą, kur išbuvo 47 metus. Mirė apie 421 metus. Jos šventė balandžio 2 dieną.

ar klerkui Teofilui, nuolankiausiam²⁵;
išteisintas jis buvo net neklausus,
⁸⁸⁸ nors velniui davė pažadą lyg tyčia.
Apsaugokit, kad taip nepadaryčiau,
Mergelė, išnešiojusi mums tvirtą
ir skaistų sakramentą mūs bažnyčioj.
⁸⁹² Tikėjimu gyvensiu aš ir mirsiu.

Aš moteris, paliegusi, susenus,
nedaug teismanau, nemoku nė skaityti.
Bažnyčioje, kurion einu, ant sienos,
⁸⁹⁶ mačiau – paveikslai rojaus išpaisyti
ir pragarai, kur prakeiktųjų šimtas.
Vienų baugu, kiti linksmybės duoda.
Aukštoji Deive, džiaugsmo pilk aruodan,
⁹⁰⁰ kas nusidėjėlis, tam ir prašyti skirta
be ištižimo ir liūdnumo juodo:
tikėjimu gyvensiu aš ir mirsiu.

Viena nešiojot, o Princese, trapų
⁹⁰⁴ Jėzulį, kol jis amžinu patapo,
Lemtingai mirė, kėlėsi iš grabo, –
Labai daug skausmo teko jam patirti,
O mirčiai paaukojo net jaunystę,
⁹⁰⁸ Nėr kito Dievo, šitą išpažįstu:
tikėjimu gyvensiu aš ir mirsiu.

Item, o Meilei, brangiai Rožei²⁶
anei širdies, anei tikybos,
⁹¹² tegu kitus kvapus sau uodžia,
užtenka man šitos dalybos.
Mašnelės jai šilkinės žiba,
pripiltos aukso, pinigų;
⁹¹⁶ pakartas būsiu, iš teisybės,
bet jai birkelę palieku²⁷.

Ekiu ganėtinai ji turi,
tai kam dar galvą sukt turiu,
⁹²⁰ kai ištrenktas likau už durų
stuburgaliu jau neaštriu!
Todėl ją perleidžiu Mišo²⁸,

²⁵ ... klerkas Teofilis – šv. Teofilis iš Adanos, krikščionių tradicijos legendinis personažas (VI a.). Tarnaudamas Adanos (Sicilijos kraštas Mažojoje Azijoje, dab. Turkija) bažnyčios ekonomu, Teofilis pradėjo apgaulinėti vyskupą, prarado tarnybą ir pardavė sielą velniui. Atgailaujantiems Teofiliumi pagelbėjo Mergelė Marija, išplėšusi sielos pardavimo raštą iš velnio nagų ir grąžinusį jį Teofiliumi. Ši viduramžiais garsi legenda įkvėpė daugelį tų laikų menininkų. Bene garsiausias – Rutebeufo „Teofilio miraklis“ (XIII a.).

²⁶ ... brangi Rožė – ne tikrinis, bet apibendrintas mylimosios vardas, kreipinys į mylimąją, prancūzų literatūroje populiarus nuo Rožės romano laikų (XIII a.).

²⁷ ... jai birkelę palieku – originalo tekste: „pakartas tebus tas, o Villonas – pirmasis, kuris jai paliks ekiu arba skydą.“ „Ekiu“ reiškia ir skydą su pavaizduotu jo savininko herbu, ir monetą, kurioje iškaldintas suvereno herbas. Žodis „skydas“ (targe) taip pat turėjo dvi reikšmes – „monetos“ ir „skydo“. Tokie skydai turėjo aštrų smaigalį, kuris buvo suvokiamas kaip falo simbolis. Villonas „brangiai Rožei“ nepalieka nei pinigų, nei meilės.

kuris pramintas „Pisuokliu“;

⁹²⁴ užpirkite už jį mišias²⁹

Sen-Sature, po gluosneliu.

O kad skolingas nebelikčiau

aš savo Meilei, tai juokiuos,

⁹²⁸ nes niekad os anei skatiko

vilties, nei kibirkšties jokios

(ar ji liepsnojo kaip žarijos

maištaudama ir prieš kitus;

⁹³² kamuojuos nežinioj, Marija³⁰

ir bekikendamas krentu),

Aš jai siunčiu baladę šita,

kur viskas baigias raide „R“³¹.

⁹³⁶ Kas perduos ją? O nematyta!

Tai de la Baras – bar bar bar,

Kad tik sutiktum tą grožybę,

tą kreivanosę: „Nori dar?

⁹⁴⁰ O pasileidėle, bjaurybe,

iš kur atsitrenkei dabar?“

[...]

Baladė storulei Margo³²

Jei myliu ją, tarnauju iš širdies, –

¹⁵⁹² *nejau dėl to vadinsite kvailiu?*

Ji turi to, ko verta pavydėt,

dėl jos juosiuosi diržą su peiliu.

Kai žmonės ima rinktis, aš keliuos

¹⁵⁹⁶ *ir bėgu vyno, be jokio skandalo,*

vandens ir sūrio padedu ant stalo.

Jie man užmoka, aš linkiu „Sėkmės!

Ateikit vėl, kai ims niežėti galas!“ –

¹⁶⁰⁰ *bordelyje, kuriam gašlaujam mes.*

Bet jei Margo be pinigų ateis

miegot, tada jau kyla tūžmas didis,

širdis niekaip negali jai atleist,

¹⁶⁰⁴ *nutraukiu suknią, marškinius ir diržą,*

žadėdamas net odą jai nudirti.

Ji įsiremus klykia: „Jude tu!“

²⁸ ... *ją perleidžiu Mišo, / kuris pramintas „Pisuokliu“* – XIII a. pab.–XIV a. pr. Gyvenęs Mišo garsėjo kaip nenuilstantis meilužis; apie tai liudija ir jo pavardė.

²⁹ ... *užpirkite už jį mišias / Sen-Sature* – žodžių „Sen-Saturas“ ir „satyras“ grafinis ir fonetinis panašumas sustiprina užuominą į satyriškus Mišo sugebėjimus.

³⁰ Marija – Marija Egiptietė.

³¹ ... *kur viskas baigias raide „R“* – raidė R turėjo neigiamą, niekinančią prasmę. Ja Villonas pabrėžia savo neprielankumą toliau pateikamos baladės atstovei.

³² *Storulė Margo* – tai ne iš tiesų gyvenusios moters vardas, bet smuklės iškabos pavadinimas. Smuklė garsėjo prasta reputacija.

*Prisiekinėja Jėzumi šventu,
1608 kad man neduos. Tada braižau žymes
jos nosyje su butelio kraštu, –
bordelyje, kuriam gašlaujam mes.*

*Paskui taika, ji sugadina orą,
1612 smardindama lyg šūdvalalis koks.
Juokais netvėrus, man galvon užvožia,
sėdynę papplekšoja: „Na, šuoliuok!“
Abu girti, kaip klumpės nusiliuobę.
1616 Nubus, kada pradės kliuksėti pilvas,
kad vaisiaus nenutrėkštų, taip ir lipa,
o aš, suplotas, leidžiu dejones,
paskui drybsau kaip kuinas nuvarytas
1620 bordelyje, kuriam gašlaujam mes.*

*Ar vėjas, ar kruša, kepu aš savo duoną,
ištvirkėlis esu, ištvirkėlė ir boba.
Ar pavyzdys geriau, ar tas, kuris jį duoda?
1624 Prasta pelė verta prastos katės.
Mes geidžiam purvo, mums jo tenka, juodo,
mes bėgam nuo garbės, o mus garbė išduoda
bordelyje, kuriam gašlaujam mes.*

*1628 Item, stuobrių dievaitei Marei
ir dičkai iš Bretanės – Žanai:
tegul mokyklą atidaro³³,
kur mažas didelį stekena,
1632 nesang išskyrus grotas Meno³⁴,
visur tą galite matyti.
Kvailiai dar iškabas pramano,
bet verslas ir be to paplitęs.*

*1636 Item, mielam Žoli, Noeliui³⁵
aš nepaliksiu nieko kito,
vien saują suskintų vytelių;
paskui, kad sau save paliktų.
1640 Plakimas išmaldai prilygsta;
Nereikia siust dėl šito daikto.
Telups jį dvidešimt ir šimtą.
Kirčius Anri tegul suskaito³⁶.*

*1644 Item, aš nežinau, ką duoti
ligonių prieglaudai saloj³⁷;
ne laikas, ne vieta čia juoktis,*

³³ ... mokykla – lengvo elgesio merginų – Marės, Žanos iš Bretanės – mokykla.

³⁴ ... grotos Meno – užuomina į Meno kalėjimą, kur kankinosi Villonas.

³⁵ Žoli, Noelis – minimas „Dviguboje baladėje“.

³⁶ Anri – Paryžiaus budelis.

³⁷ ... ligonių prieglauda saloj – Sitė saloje buvusi vargšų ligoninė.

nes juos visus skausmai kamuoja.
¹⁶⁴⁸ Kas kam atlieka, tą ir duoda,
vienuoliai mano žąsį gavo,
o iš tiesų – tik kaulų puodą;
maži – mažai ir teragavo.

¹⁶⁵² Item, barzdaskučiu Kolenui³⁸,
jo pavardė, berods, Galernas;
šitam žoliautojo kaimynui
ledokšnij palieku iš Marnos,
¹⁶⁵⁶ tešyla žiemą, kaip ir pernai!
Tegu jį glaudžia sau prie pilvo,
jei šildysis per žiemą darniai,
tai bus ir vasarą jam šilta.

¹⁶⁶⁰ Item, o Rastinukams – nieko³⁹,
verčiau paguosiu kas prašapo.
Tačiau vilčių jiems rasti lieka,
kaip tik pas Marioną Stabe.
¹⁶⁶⁴ Aš jiems dabar rašau ant lapo:
ši pamoka nebus ilga.
Nebūkit kietos, kvailos, galvos;
tai paskutinė pamoka.

[Iš įvairių eilėraščių]

Baladė Blua konkursui

Iš troškulio aš mirštu prie šaltinio;
aš kaip liepsna, bet šaltyje drebu;
savam krašte aš neturiu tėvynės
⁴ ant krosnies nesuleidžiu aš dantų,
aš kirminas teisėjišku rūbu,
juokiuos pro ašaras, ilgiuosi be vilties,
drąsus aš būnu tik iš nevilties,
⁸ aš džiūgauju, bet liūdnas aš esu;
stiprus, bet tai man galios ne pridės,
vaišinamas ir vejamas visų.

Tai, kas netikra, man visų tikriausia;
¹² už viską man tamsesnė šviesuma;
aš abejoju, vos ką tikra gausiu;
man mokslas – keistenybių visuma;
korta man laimi tik nukertama;
¹⁶ apyaušry linkiu nakties labos,

³⁸ ... *barzdaskutys Kolenas, / jo pavardė, berods, Galernas* – Villonas šaiposi iš barzdaskučio pavardės: žodis „galerie“ reiškė šaltą šiaurės vakarų vėją.

³⁹ *Rastinukai* – Paryžiuje buvusi vaikų prieglauda. Perkeltine reikšme – rastinukai ar pamestinukai, – prarasti, prašapę, pražuvę pas lengvo elgesio merginas Villono bičiuliai.

aukštiekninkas bijausi nelabos,
turtingas aš, bet elgeta esu,
aš palikimo laikiu, ko nebus,
²⁰ vaišinamas ir vejamas visų.

Man nieks nerūpi, nugarą lankstau,
siekiu gėrybių tų, kurių nereiks;
švelniausi žodžiai sklidini klastos,
²⁴ gražiausi – dar keisčiau mane nuteiks.
Tas draugas, kas įtikino beveik,
kad baltos gulbės tai juodi varnai.
Kas kenkia, tas pagelbės mirtinai.
²⁸ Tiesa ir pokštai – lygiai atgrasu;
menu aš viską, nieko mintinai,
vaišinamas ir vejamas visų.

Kilnūs Prince, Jums pranešt turiu,
³² jog supratau, bet proto neturiu;
aš priešgina, bet nuolankus esu.
Kas? Kaip? Aš savo rūpinuos geru,
vaišinamas ir vejamas visų.

Iš senosios prancūzų kalbos vertė Sigitas Geda
Paaiškinimus parašė Genovaitė Dručutė

François Villon, *Rinktinė poezija*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1999, p. 93–119, 175–181, 239–241.